

Maden Yatırımlarında Orman İzinleri ve Bazı Sorunlar

Av. Dr. Kerem Canbazoglu
CAC Avukatlık Bürosu
kerem@cac.com.tr

İncelememizin Konusu ve Sınırları

Maden yatırımları açısından orman izinleri son derece önemlidir. Bu yazımızda, genel itibariyle orman izinleri ve orman izin bedelleri konusuna uygulamada yaşanan sorunlara ve kimi yargı kararlarına değinilmektedir.

Bilindiği üzere, orman izinleriyle ilgili olarak yakın zamanda Orman Kanunu'nun 16. Maddesinde 23.3.2023 tarih ve 7442 sayılı Kanun'un 10 maddesi ile değişiklik yapılmış, bazı yeni kavramlar metne eklenmiştir.¹²

Hakeza, bölgesel ölçekte, İstanbul ilinin belli alanlarını kapsayan alanda yeni izin verilmemesi, önceden bu alanda verilen izinler içinse sadece temdit ve ilave izin taleplerinin değerlendirilmesi için talep edilen alanın %70'i kadar izinli alanı faaliyetleri tamamlayarak iade etme koşulu ile talebin değerlendirmeye alınabileceğine dair bir olur söz konusudur.³ Özetle hem yasal hem de idari düzenlemelerde bazı güncel gelişmeler vardır.

Orman izinleriyle ilgili bu güncel gelişmelerin ayrı bir yazıda değerlendirilmesi planlanmaktadır.

Kerem Canbazoglu

Maden Yatırımlarında Orman İzni ihtiyacı

Maden yatırımlarının gerçekleştirileceği alanlar devlet ormanı niteliğinde olabilir. Arama döneminde sondaj yapılacak alanlar ve bu alanlara erişim yolları için izin orman izni alınması gerekebilmektedir. İşletme döneminde ise, maden cevherinin çıkarılacağı ocak sahasının orman alanına denk gelmesi söz konusu olabilir. Keza,

cevherin işleneceği tesisler ve pasa ile şantiye alanları gibi altyapı ve işletme alanlarına da orman izni alınması gerekebilir. Bu nedenle, dinamik bir faaliyet olan madencilikte orman izinlerine maden ruhsatlarının gerek arama gerekse işletme aşamalarında ihtiyaç duyulabilmektedir.

Hukuki Boyut

Tabii servetlerin aranması ve işletilmesine ilişkin Anayasa'nın 168. Maddesi ile ormanların korunması ve geliştirilmesi başlıklı Anayasa'nın 169. Maddesi Anayasal çerçeveyi oluşturmaktadır. Maden Kanunu'nun 7/4 maddesi, devlet ormanları içerisinde yapılacak maden arama ve işletme faaliyetleri ile bu faaliyetler için zorunlu geçici tesislere Orman Kanunu hükümlerine göre izin verileceği belirtilmektedir. Orman Kanunu'nun 16. Maddesi ve Orman Kanunu'nun 16. Maddesinin Uygulama Yönetmeliği çerçevesinde madencilik faaliyetleri için orman izin talepleri yapılmakta ve değerlendirilmektedir.

Orman İzin Başvurusu, Başvurunun İşleme Alınması, Değerlendirilmesi Ve Sonuçlanması

Madencilik faaliyeti nedeniyle ihtiyaç duyulan orman arazisi hakkında öncelikle izin konusu orman bölümünün bulunduğu Orman Bölge Müdürlüğü (OBM) nezdinde izin talebinde bulunulması üzerine, öncelikle OBM tarafından başvuru belgelerinin kontrolü yapılarak eksiklik yoksa başvurunun işleme alınmasına karar verilmektedir. OBM tarafından belirlenen Heyet tarafından konu alanda inceleme yapılarak İzin Raporu (İR) düzenlenmektedir. Düzenlenen İR üzerine başvuru dosyası nihai değerlendirme yapılmak üzere Orman Genel Müdürlüğü'ne (OGM) gönderilmektedir. OGM İzin İrtifak Dairesince yapılan değerlendirme üzerine izin talebinin uygun olduğu veya uygun olmadığı değerlendirmesi Bakan Oluru işlemi ile sonuçlandırılmaktadır. [Yön.md 4, 5, 7]⁴

Ormanlık açısından özel önemi bulunan bazı alanlar, Orman Kanunu'nun 16. Maddesinde sayılmaktadır. Bu alanların izin talebine konu olması durumunda, daha farklı bir izin süreci işleyişi söz konusu olmaktadır. İzin talebine konu alanın muhafaza ormanları, gen koruma alanları, tohum meşcereleri, orman içi dinlenme yerleri ile endemik ve korunması gereken nadir ekosistem alanlarına ►

¹Madde 16 – (Değişik birinci fıkrası:23/3/2023-7442/10 md.) Devlet ormanları içinde maden aranması ve işletilmesi ile madencilik faaliyeti için zorunlu; tesis, yol, enerji, su, haberleşme ve altyapı tesislerine, fon bedelleri hariç, bedeli alınarak Tarım ve Orman Bakanlığınca izin verilir. Ancak, temditler dahil ruhsat süresince müktesep haklar korunmak kaydı ile Devlet ormanları sınırları içindeki tohum meşcereleri, gen koruma alanları, muhafaza ormanları, verimli orman alanları, orman parkları, endemik ve korunması gereken nadir ekosistemlerin bulunduğu alanlarda maden aranması ve işletilmesi, Tarım ve Orman Bakanlığının muvafakatine bağlıdır. Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin; baraj, gölet, liman ve yol gibi yapılarda dolgu amaçlı kullanacağı her türlü yapı hammadde üretimi için yapacağı madencilik faaliyetleri ile zorunlu tesislerinden bedel alınmaz.

²Yeni kavramlardan biri "verimli orman alanı" olup bunun tanımı ve diğer başka hususlar ile ilgili bir Yönetmelik taslağı çalışması sürmektedir. Orman idareleri bu kavramı yasaya girmeden önce de davalarda kullanmaktaydı. Bu davalarda söz konusu kavramın, %11 ile %100 arası kapalı orman alanlarını ifade ettiği savunulmaktaydı. Bu halıyla, 16. Madde Yönetmeliği'ndeki

³08.11.2022 tarihli ve E-28611589-255.03-6067994 sayılı İstanbul İli İzin Taleplerine Ait Olur konulu Bakan Oluru ile getirilen orman izin taleplerinin işleme alınma şartlarına ilişkin düzenleme hakkında davalar açılmıştır.

⁴22.12.2020 tarihli Bakan Oluru ile yapılan yetki devri ile, konumuzla ilgili olarak, Orman Kanunu'nun 16. Maddesi kapsamında orman izinleriyle ilgili işlemlerden, Bakan, Orman Genel Müdürlüğü ve Orman Bölge Müdürlüğü nezdinde tamamlanacak olanlar belirlenmiştir.

isabet eden maden işletme, tesis ve altyapı tesisi izin müracaatları ile muhafaza ormanlarındaki ruhsat talepleri bölge müdürlüğünce müracaat evrakı ve düzenlenen tutanak ile birlikte OGM'ye gönderilmekte, OGM'de Değerlendirme Komisyonu (DK) tarafından değerlendirilmekte, DK tarafından uygun bulunacak başvuru Bakan onayına sunulmakta, onayı takiben OBM tarafından İR düzenlenerek izin verilmektedir. [Yön.md.5, 16]

Madencilik faaliyeti amaçlı orman izin başvurularının Bakanlıkça değerlendirilmeleri sırasında, ilgili alanın ormancılık yerine madencilik amaçlı kullanıma bırakılması bakımından "üstün kamu yararının" bulunmasının amaçlanması gerektiği, bu konuda verilecek kararların da bu bakımdan yargı denetimine tabi tutulacağı, emsal olaylarda verilen Danıştay kararlarından görülmektedir. Keza, orman izin başvurusunda sunulan ÇED kararının OGM tarafından değerlendirilmesi gerektiği de yargı kararlarında belirtilmektedir.⁵⁶

İzin talepleri üzerine alınan, talebin işleme alınmaması (izin sürecinin hiç işletilmemesi) veya izin talebi hakkında düzenlenecek red oluru olarak nitelendirilen izin talebinin reddi kararlarına karşı ilgililerce dava yoluna başvurulabilmektedir. Bu davalar, izin talep edilen yere bakan idare mahkemelerinde görülmektedir. Gerek maden arama gerekse maden işletme faaliyetleri bakımından söz konusu olan izin taleplerinin değerlendirilmesi, maden ruhsatının grubu, madencilik faaliyetinden hasil olacak ekonomik fayda, istihdam, mali fayda ve ülke ekonomisinde yaratılacak katkı nedeniyle ilgili orman duyulan alanına ihtiyaca karşılık, talep konusu orman alanının orman işletme planında (amenajman) ormancılık faaliyetleri bakımından üstlendiği fonksiyon gibi yönlerden değerlendirilmektedir.

Ormancılık bilimi açısından söz konusu değerlendirmelerin geçerli olup olmadığı, davalarda yargısal denetimin bir boyutunu teşkil etmektedir. Davalarda genellikle keşif ve bilirkişi incelemesi de yapılarak, izin talep edilen alan görülüp değerlendirilmekte ve karar verilmektedir.

ÇED Süreçlerinde Orman İdaresinden Alınan Görüşler

Her ne kadar ayrı bir izin olmasa da orman idaresinden, madencilikle ilgili diğer bazı süreçlerde de görüşler alınabilmektedir. Bu vesile ile, henüz izin talebi söz konusu değilken, faaliyet alanında kalan orman alanları açısından orman idaresinin bir değerlendirmesi söz konusu olmaktadır. Maden yatırımlarının ÇED süreçlerinde, ÇED alanında orman arazisi bulunması veya ÇED konusu faaliyetin mücavir orman alanına etkisi yönünden, orman idaresinden yatırım için olumlu değerlendirme alınması gerekmektedir. Bu durumda, OGM, ÇED süreçlerinde gelen talepler için izin değerlendirme formunda yer alan başlıklar altında ÇED konusu faaliyetin gerçekleştirilmesi planlanan orman bölmelerinde ve yörede ormancılıktan beklenen fonksiyonlar üzerindeki etkisini değerlendirerek görüş

oluşturmaktadır. Söz konusu görüşlerin olumsuz olması durumunda ÇED Yönetmeliği uyarınca ÇED süreci sonlandırılabilir. Bu halde, ÇED sürecinin sonlandırılması kararına davalar açılarak, ÇED sürecinin sonlandırılmasına esas orman idaresinin değerlendirmesinin hukuki ve teknik açıdan uygun olup olmadığına yargısal denetiminin sağlanması mümkündür. Bu durumlarda, dava açılmak yerine, proje alan değişiklikleri yapıp, bu yeni alan için önceki olumsuz değerlendirmenin söz konusu olmadığı görüşü alınması durumunda, yeniden ÇED süreci de başlatılabilmektedir.

Arama ve İşletme Aşamasında İhtiyaç Duyulan Orman İzinleri

Maden arama faaliyetlerinin gerçekleşeceği alanlar ve buralara erişim yolları için orman idaresinden izin alınmaktadır. Bu izinlerin talep edildikleri lokasyonların, alandaki maden kaynağının modellenmesinin yapılabilmesi için öncül bilimsel çalışmalarla belirlenmesi, alana yönelik talebin gerektiğinde hukuken savunulabilir olması açısından önem taşımaktadır.

Maden işletme ruhsatlarında ise, faaliyette bulunulacak alan orman arazisi ise, bu alan için, maden tesis ve altyapı için orman izni alınması, işletme izni koşulu olarak gündeme gelmekte, uyumsuzluklar da genellikle bu talebin değerlendirilmesi aşamasında doğmaktadır.

Zira, izin talebinin bazen gerekçe gösterilmeksizin reddedildiği, bazen halk-orman ilişkileri açısından olumsuz olduğu değerlendirilerek, kimi hallerde ise mevzuat veya ormancılık faaliyetleriyle ilgili olumsuz etkiler olabileceği gerekçeleriyle reddedilebildiği görülmektedir. Bazı hallerde, orman izin sürecinde yer alan idari kademelerde alana izin verilip verilmemesi yönünde farklı görüşler oluşabilmektedir.

Tüm bu hususlar, orman izin talebinin işleme alınmaması veya talebin değerlendirilmesinden sonra red oluru düzenlenerek izin talebinin reddi halinde, idare mahkemeleri önünde dava konusu edilebilme, bu davalarla yarıda kalmış olan izin süreci tamamlanabilmektedir.⁷

Orman İzninden Doğan Hak ve Yükümlülükler

Orman izni, maden ruhsat sahibine haklar ve yükümlülükler getirmektedir. Yükümlülükler; izin alanının, izin amacına uygun kullanımı, izin bedellerinin ödenmesi, iznin sona ermesi durumunda rehabilitasyonun sağlanması olarak ifade edilebilir. Bu konuda izin sahibi tarafından izin düzenlenmeden önce taahhüt senedi de imzalanmaktadır. İzin sağladığı hak ise, orman alanında ormancılık dışında bir faaliyet olan madencilik faaliyetinin yapılabilmesidir. İzin verilen konu ve amaç dışında veya izin alanı dışında faaliyette bulunulması halinde orman mevzuatındaki çok ağır idari ve cezai tedbir ve yaptırımlar ile karşılaşabilir. ►

⁵⁶Danıştay 8.D.22.11.2017 tarih ve E:2016/4904, K:2017/8276 (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı) Erişim:25.09.2021

⁵⁷Danıştay 8.D.07.03.2019 tarih ve E:2017/4562, K:2019/1641 (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı) Erişim:25.09.2021

⁷ İzin olurunun dava neticesinde düzenlenmesi durumunda izin bedeli hesabına da bazı hukuka aykırılıklar yansıtılabilmektedir. Bu durumlarda izin hesaplamasına esas alınacak tarihin hukuka aykırı şekilde izin talebinin reddedildiği tarih olması gerektiği, bunun yerine mahkeme kararından sonra düzenlenen olurun tarihi esas alınarak yapılan hesaplama ile, yeni bir mağduriyet oluştuğu, bunun da yargıya taşındığı örnekler bulunmaktadır.

Orman İzin Bedelleri Hesaplanması, Güncellenmesi ve Uyuşmazlıklar

Kesin izinlerde alınan ağaçlandırma bedeli, bir defaya mahsus alınmaktadır. Ağaçlandırma birim hektar bedeli ile izin alanının çarpımı ile rakamı belirlenmektedir. Birim bedel ise, Asgari Ücret Tespit Komisyonu tarafından 16 yaşını doldurmuş işçilerin bir günlük normal çalışma karşılığı ücretlerinin 294 gün/hektar katsayısı ile çarpımıyla bulunmaktadır.⁸

Arazi izin bedeli hesabında ise, izin alanı m²'si, ağaçlandırma cari yıl m² bedeli, izne konu madencilik faaliyeti türüne dair belirlenmiş katsayı (izin türü) [Yön. Ek-1] için belirlenmiş ekolojik denge katsayısı (orman amenajman planına göre izin alanının kapalılık durumu) [Yön. Ek-2], izin konusu yerin bulunduğu ile ait katsayı [Yön. Ek-3] çarpılarak belirlenmektedir.

Madencilik dinamik bir faaliyettir. Bu faaliyet sırasında, orman izni alanındaki faydalanma amacı değişikliği gündeme gelebilir. Bu değişiklikler, orman idaresine sunulan talepler ile gerçekleşmektedir. İzin türü katsayısı değişecek şekilde izinli durumdaki orman alanından faydalanma amacı değiştiğinde, ilgili izin bedelinin hesaplanmasındaki değişikliğin sadece ilgili izin türü katsayısının bedele etkisi ile sınırlı tutulması gerekmektedir. Yani, ilk izin olur tarihinde mevcut olan katsayıların esas alınması gerekmektedir.

İlk izin tarihinden sonra, ruhsat süresi içinde, izin türü katsayısında, ekolojik denge katsayısında veya il katsayısında oluşacak değişikliklerin de izin birleştirme, izin türü değişikliği gibi, ilk izin tarihi ile oluşmuş olan hukuki durumlara aykırı şekilde uygulanması gerekmektedir. Buna rağmen, uygulamada, bu gibi hallerde, yapılan işlem için alınan yeniden izin olur tarihindeki katsayıların, söz gelimi yeni izin olur tarihindeki ağaçlandırma cari yıl m² bedelinin esas alınması suretiyle arazi izin bedeli hesaplandığı görülmektedir.

Keza, kimi hallerde aynı ruhsat içerisindeki mevcut orman izinlerin "tek bir olura bağlanması" yani tek bir izin içerisinde birleştirilmesi işlemleri yapılmaktadır. Bu genellikle orman idarelerinin aynı ruhsat sahasındaki izinleri tek bir dosyada takip etmesinin pratik olacağı gerekçesiyle uygulamada gerçekleştirilmektedir. Ancak bu konuda da uyuşmazlıklar çıkmaktadır. Birleşen izinler için, önceki izin bedellerini BAK ile güncellenmek yerine, birleştirmeye ilişkin alınan olur tarihi esas alınarak, yeniden izin bedeli hesaplamaları yapılmaktadır. Bu hesaplamada, izinlerin başladığı tarihler değil, birleştirme izin olur tarihi esas alınarak ağaçlandırma cari yıl m² bedeli ile yapılan güncelleme ile arazi izin bedelinin, birleştirme öncesindeki bedelin BAK ile güncellenmesine nazaran çok daha yüksek çıkarıldığı görülmektedir. Aynı ruhsat içerisinde olup, ruhsat yürürlük tarihine kadar süresi bulunan orman izinlerinin hep birlikte birleştirilmesi halinde izin başlangıcının ilk izin olur sayılacağı yönündeki Yönetmelik hükmü kapsamındaki izin birleştirmelerde, izin türü katsayısında oluşan değişiklik dışında arazi izin bedeli hesaplamasında fark oluşmaması gerekmektedir. Bu konuda yargı yerlerince

verilmiş kararlar da bulunmaktadır. Yönetmeliğin 10. Maddesinde, arazi izin bedelleri ve teminatların, kesin izninin maden ruhsatının temditi nedeniyle uzatılması durumunda güncelleneceği belirtilmektedir. Söz konusu güncellenmenin, Yönetmelikteki BAK katsayısı uygulanmak suretiyle yapılması gerektiği, ilk izin tarihindeki katsayılarla orman izni sahibi şirket aleyhine değişiklik yapılması ve bu şekilde arazi izin bedeli güncellemesi yapılmasının hukuka aykırı olacağı düşünülmektedir.

Öte yandan, izin birleştirme esnasında, daha önce bir yıllık bedeli ödenmiş izin olurları için, birleştirme oluru tarihinden izin sonuna kadarki orman idaresi nezdinde kalan bedellerin de kistelyevm yöntemi ile izin sahibine iade edilmesi gerekmekte olup, aksi yöndeki orman idaresi işlemlerinin iptali ile bedellerin faizi ile ödenmesine yönelik yargı kararları bulunmaktadır.

Teminat ve İzin Bedellerinin İadesi ve İzin Sahibi Madenciden Kaynaklanmayan Durumlardaki Uygulama ve Danıştay'ın 2022 Tarihli İptal Kararı

Orman izin bedellerinin ve teminatın iadesi konusu Yönetmeliğin 23. maddesinde düzenlenmiştir. Orman izin olurundan sonra, 3 aylık süre içerisinde taahhüt senedi imzalanmakta, arazi izin bedeli ve ağaçlandırma bedelleri ödenmekte ve izin alanı için hesaplanan teminat yatırılmaktadır. İzne konu alanı kapsayan maden işletme izninin sunulması üzerine saha teslimi yapılacağı yönetmelikte düzenlenmektedir. İşletme izni düzenlenene kadar, arazi izin bedelleri ödenmeye devam edilmektedir. Buna mukabil, maden yatırımcısından kaynaklanmayan nedenlerle, işletme izni alınamaması veyahut, orman izninin iptali gibi durumlar ortaya çıkabilir. Gerek orman iznine gerekse işletme iznine esas olan ÇED gibi diğer kararların, gerekse orman izninin yer aldığı maden ruhsatının iptali gibi durumlar söz konusu olabilir. Bu hallerde, henüz orman izin alanında hiçbir faaliyette bulunulmamış olunabilir. Bu gibi durumlardan orman izninin iptali konusu hakkında Yönetmelik maddesinde, düzenleme bulunmakta ise de diğer hallerde teminat ve izin bedellerinin iadesine yönelik açık düzenlemeler yönetmelik maddesinde yer almamaktadır.

Ayrıca, izin sahibinin, 1 yıl içerisinde izinden vazgeçmesi halinde, ağaçlandırma bedeli ve teminatın iadesi konusu Yönetmelik maddesinde düzenlenmekte ise de iade edilecek bedellere faiz eklenmeyeceğinin belirtilmesi hukuka uygun değildir. Benzer hukuka aykırılık, orman izninin iptalinden kaynaklanan durum için de aynı maddede yer alan faizsiz iade edilir ifadesi nedeniyle oluşmaktadır.

Görüldüğü üzere, izin sahibinden kaynaklanmayan nedenlerle, henüz ağaç kesimi dahi yapılmamışken vazgeçilen veya iade edilen izin alanları nedeniyle alınmış olan bedellerin faizi ile iadesi hukuki açıdan gerekli olup, bu durumlara ilişkin olarak orman idarelerinden bedellerin ödenmesi için yasal talepte bulunulması söz konusu olabilir. ►

⁸Bu hesaplama yöntemi ile izin konusu alanın ormancılık açısından özgül mahiyeti dikkate alınmadan, asgari ücret artışlarına endeksli şekilde, kısmen objektif hale getirilmiş bir hesap modelin belirlendiği görülmektedir. Doğal servetlerin işletilmesi bakımından öncelik kazanacak faaliyet tarafından, diğer faaliyet yapılsa idi oluşacak yıllık gelirin ve ilgili alanın tekrar aynı faaliyeti gerçekleştirmek üzere hazırlanmasına yönelik bedelin, ilgili izin alanına özgü şekilde hesaplanmasının daha doğru olacağı, ancak uyuşmazlıklarını da aynı şekilde arttıracacağı açıktır.

Nitekim konuyla ilgili bir uygulamada izin sahibinden kaynaklanmayan nedenlerle (orman idaresince izin bedelleri ve teminat alındığı halde, ağaç kesimi işlemleri kesin izin süresi içinde tamamlanmadığından orman izinli alandan madencilik amaçlı hiçbir faydalanma ve faaliyetin olmadığı bir konuda) izin iptali durumunda bile, arazi izin bedelinin iade edilmeyeceğine, teminat ve ağaçlandırma bedelininse faizsiz iade edileceğine yönelik 16. Madde Yönetmeliği'nin 23/3 (a) maddesinde yer alan

"(3) Ancak; a) İzin sahibinin kesin izin başlangıç tarihinden itibaren bir yıl içinde vazgeçmesi nedeniyle izin iptal edilmesi ve yarırlanan bedellerin ve teminatın iptal tarihinden itibaren en geç üç ay içinde iadesinin talep edilmesi halinde; izin verilen saha içinde hiçbir noktada çalışma yapılmamış olması ve izin öncesi doğal yapının bozulmamış olmasının heyetçe düzenlenecek raporla tespiti ve bölge müdürlüğüne uygun görülmesi durumunda, arazi izin bedeli dışındaki bedeller ve teminat faizsiz olarak iade edilir."

Hükmü Danıştay 8. Dairesi tarafından, Danıştay Savcısı'nın da görüşü doğrultusunda,⁹ 2022 yılında eksik düzenleme olduğu, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri gereğince bu halleri de göz önünde bulundurulacak bir düzenleme yapılması gerektiği gerekçesiyle iptal edilmiş, bu karara Orman idaresince yapılan temyiz başvurusu da Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu tarafından reddedilmiştir.¹⁰

2022 yılında verilmiş ve geçtiğimiz aylarda onaylanmış olan bu yüksek yargı kararında işaret edilen eksikliği ortadan kaldıracak, yeni bir düzenleme ise görebildiğimiz kadariyla bugün itibarıyla 16. Madde Yönetmeliği'nde henüz yapılmamıştır.¹¹ Yönetmelikte bu ve benzeri diğer eksik düzenleme konularının Danıştay'ın işaret ettiği hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine uygun olarak düzenlenmeleri gerekmektedir.¹²

Kesin İzin İptali Sonrası Sahanın Rehabilitesi İçin Verilen 1 Yıllık Süre İçin Alınan Arazi İzin Bedelinden Doğan Sorunlar

Uygulamada faaliyetleri sona eren maden sahalarında, izin iptali yapılan alanlarını rehabilitasyon ve orman idaresine iadesine ilişkin olarak 1 yıllık süre verilmekte bu süre için de arazi izin bedeli tahsil edilmektedir. 1 yıllık süre içerisinde rehabilitasyonun tamamlan-

ması halinde, sahanın iade alındığı tarih ile 1 yıllık sürenin son günü arasındaki dönemin bedelinin orman idaresine ait olup olmayacağı yönünde uyuşmazlıklar doğmaktadır. Bu konuda bazı mahkemelerin, 1 yıllık ilave süre içinde sahanın iadesi gerçekleştiği durumlarda, arada kalan sürenin kistelyevm yöntemi ile hesaplanıp izin sahibi maden şirketine iadesine karar verdiği görülmektedir.

Sonuç Yeri;

Madencilik faaliyetlerine ilişkin orman mevzuatı uygulamasının, madencilik faaliyetlerinin kendisine özgü ve dinamik yapısı göz ardı edilmeden düzenlenmesi gerekmektedir. Mevzuata ilişkin düzenlemelere kamu ve özel sektörde sektör paydaşların, ilgili diğer kamu kurumlarının, konuyla ilgili uygulamalarda yer alan hukukçuların geniş biçimde katılımının sağlanması önemlidir. Bu yöntemle, daha katılımcı şekilde düzenlemelerde yüksek mahkemelerin aktif yaptığı hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri gözetilmelidir.

İzin bedellerinde değişiklikler yaratabilecek, bu surette maden yatırımının mali yönünü doğrudan olumsuz etkileyebilen uygulamalarla sık sık karşılaşmakta olup bunlar yönetmelikte açık düzenlemelerle önlenmeli, mevzuatın ülkenin tamamında yeknesak uygulanması sağlanmalıdır. İadesi gereken izin bedelleri için paranın zaman içinde değerinde oluşan kaybı giderecek oranlar ile iadeler yapılmalı, mülkiyet hakkı ihlal edilmemelidir. Rehabilitasyon ve izin alanın iadesi süreci daha somut şekilde düzenlenmelidir.

Tüm bunlar gerçekleştirilirken, tek bir perspektife sıkışmadan, madencilik sektörünün yapısına, dinamiklerine, yaratacağı katma değere ve diğer tarafta ormancılıkla elde edilecek yararları bakılmalı, ancak yapılacak düzenlemelerde, Hukukun genel ilkeleri, anayasal ve yasal temeller, Yüksek Yargı kararları muhakkak gözetilmelidir.

Aksi halde hukuki geçerlilik açısından sorunlar içeren, uygulamanın sorunlarını çözmeyen ve aksine yargıya yansıyan konuları arttıran Yönetmelik hükümleri mevzuatta yer almakta, bunların uygulandığı durumlarda da adaletsizlikler oluşturmaktadır. Bu durum sadece inceleme konumuz orman izinler açısından değil, madencilik sektörünün tüm izin ve faaliyet alanlarına ilişkin olarak söz konusu olabilmektedir. ●

⁹Danıştay Savcısı 15.03.2021 tarihli Düşüncesi'nde uyuşmazlık konusu hükümlerle ilgili olarak "Bu durumda, izin sahibinin kusur ve/veya ihmali olmaksızın davalı idarece yerine getirilmesi gereken yükümlülüklerin yerine getirilmemiş olmasına bağlı olarak gerçekleşen izin iptaline ilişkin durumlar göz önünde bulundurulmaksızın, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine aykırı olarak yapılan dava konusu düzenlemede hukuka uyarlık bulunmamaktadır." Değerlendirmelerinde bulunmaktadır.

¹⁰Danıştay'ın Yönetmelik hükmünü iptal gerekçesi şu şekildedir; "Dava konusu Yönetmelik maddesinde, kesin orman izinin sürenin dolması, izin sahibinin vazgeçmesi hallerinde alınan bedellerin ve teminatın iadesine ilişkin düzenleme yapılmış olmasına karşın, izin sahibinin kusur ve/veya ihmali bulunmamasına rağmen, başka bir ifadeyle idarenin yükümlülüklerini yerine getirmemesi nedeniyle izin iptal edildiği durumlarla ilgili olarak herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. İzin sahibinin kusur ve/veya ihmali olmaksızın davalı idarece yerine getirilmesi gereken yükümlülüklerin yerine getirilmemiş olmasına bağlı olarak gerçekleşen izin iptaline ilişkin hallerin göz önünde bulundurulması hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri gereği zorunludur. Bu durumda, dava konusu Yönetmelik hükmü, eksik düzenleme niteliğinde olduğundan, hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır."

¹¹İlgili maddede "Danıştay Sekizinci Dairesinin 6/4/2022 tarihli ve E.:2018/5230; K.:2022/2450 sayılı kararı ile iptal bent" açıklaması ile iptal edilen hüküm gösterilmektedir. Mevzuat sistemlerimizde ve uygulamamızda iptal edilen kararların künyelerine yer verilmekle beraber, iptal gerekçeleri kamuya açık olmadığından, sadece davacı ve davalı kurum tarafından bilindiğinden, bu gibi düzenleyici işlemlere yönelik mahkeme kararlarının gerekçeleri uyanca icaplarının yerine getirilmesi konusunda, sektör temsilcilerinin ilgili kurumlar nezdinde takipçi olmaları mahkeme kararlarının uygulanması ve hukuk devletinin gelişimi açısından da büyük fayda sağlayabilecek bir adım olacaktır.

¹²Anayasamızda (md.138/4) ve İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda (md.28); Yasama, yürütme ve idarenin mahkeme kararlarına uymak zorunda olduğu, bunların değiştirilemeyeceği ve yerine getirilmesinin geciktirilemeyeceği, Danıştay ve diğer idari yargı yerlerinin kararlarının icaplarının gecikmeksizin yerine getirilmesi gerektiği belirtilmektedir.

"Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez." (AY md.138/4)

"Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz gün geçemez" (İYUK md.28/1)

Bu açık hukuki çerçevede Yönetmelik gibi bir düzenleyici işlemin, bir maddesinin eksik düzenleme içerdiği, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini ihlal ettiği tespitleri sonrasında bunları giderecek düzenlemeler yapılmalıdır.